

Vlad Țepeș – apărător al creștinătății sau erou de cinema

IULIANA CRISTEA*

Născut la sfârșitul anului 1431 (noiembrie sau decembrie, luna nu este cunoscută cu exactitate), descendent al Basarabilor prin tatăl său (Vlad al II-lea fiind fiu nelegitim al lui Mircea cel Bătrân) și al Mușatinilor prin mama sa, Doamna Chiajna, Vlad al III-lea (supranumit Țepeș) a ajuns să fie cunoscut în zilele noastre ca vampir, prin grija și dorința de câștig a scriitorilor și regizorilor Occidentali sau erou de cinema prin girul dat de oficialii noștri explicațiilor din manualele de istorie a României. Dacă primei variante i se poate găsi “scuza” anumitor interese politice și materiale, cea de-a doua poate fi considerată, cu indulgență, o glumă proastă ce-și are originea în dezinteres și superficialitate.

Educat în spiritul credinței creștine, Vlad al III-lea va deveni unul dintre cei mai importanți domnitori ai vremii lui prin eforturile de apărare a țării sale, și nu numai, împotriva expansiunii Islamului.

Tatăl său, Vlad al II-lea, întreține relații apropiate cu vecinii creștini, primește o educație solidă la curtea lui Sigismund de Luxemburg, rege al Ungariei iar în 1431 este primit alături de regii Poloniei și Serbiei, în Ordinul Dragonului, comparabil ca importanță cu Ordinul Cavalerilor Teutoni, ce avea ca scop declarat apărarea Europei de Est și a teritoriilor Sfântului Imperiu Roman împotriva turcilor. Simbolul acestui Ordin era dragonul și pentru a-și face cunoscut statutul, Vlad al II-lea ordonă afișarea lui în locuri publice, pe steaguri și chiar pe îmbrăcăminte. Nu există nici o îndoială că acest simbol i-a adus numele de Vlad Dracul iar fiului său pe acela de Dracula (ca fiu al dragonului). La vârsta de cinci ani Vlad al III-lea este primit la rândul său în Ordinul Dragonului.

Amenințarea permanentă a invaziei turcești, lipsa vădită de implicare a marilor puteri creștine și influența boierimii, care conform tradiției avea un cuvânt greu de spus în numirea succesorilor la tron și în administrarea țării, au făcut ca Vlad al II-lea să promită vasalitatea față de Imperiul Otoman și să trimită drept garanție la Înalta Poartă pe doi dintre fiii săi, și anume, pe Vlad al III-lea și Radu (supranumit ulterior Radu cel Frumos, nu datorită calităților sale fizice ci datorită preferințelor sale sexuale). Acest gest a făcut ca în plan politic să atragă dezaprobarea și iritarea vecinilor mai influenți, în special a Ungariei, iar pe plan personal a influențat în mod decisiv caracterul fiului său Vlad al III-lea. Aservirea față de turci, încălcarea jurământului față de Ordinul Dragonului și prin urmare ignorarea valorilor creștine, chinurile la care a fost supus în timpul detenției la curtea Sultanului pentru încăpățânarea de a nu renunța la credința sa, convertirea fratelui său Radu cel Frumos la Islam și acceptarea de către acesta a favorurilor lui Mohamed al II-lea, uneltirile boierimii din Țara Românească care au dus, sub protecția lui Iancu de Hunedoara, la uciderea tatălui și fratelui său Mircea Dracul, toate acestea au făcut din Vlad al III-lea un fervent apărător al Creștinismului, onoarei, cinstei și adevărului. Cine ar putea afirma că acestea sunt defecte și nu calități? De altfel, în conștiința populară el este perceput ca un apărător al poporului împotriva agresiunilor străine și împotriva opresiunii boierilor. Toate creațiile populare au ca punct central respectul domnitorului pentru cinste

și eforturile sale pentru eradicarea hoției, crimei și trădării atât prin metode politice, ca atribuirea funcțiilor importante unor oameni fără rang înalt dar onești, cât și prin eliminare fizică. În țara lui, Vlad al III-lea nu a fost niciodată judecat pentru metodele aplicate, probabil singurele care au dat rezultate, lucru ce ar putea fi la fel de potrivit în multe situații și astăzi.



În momentul venirii sale la cârma Țării Românești principele avea o privire de ansamblu exactă. Îi erau cunoscute trădările și abuzurile boierimii, îi erau cunoscute presiunile și interesele statelor vecine și tratamentul incorect aplicat de comercianții transilvani, în mare parte de origine saxonă, față de populația românească, cunoștea intențiile Imperiului Otoman iar în fratele său, Radu cel Frumos, avea un rival. Pentru început a părut că duce viața obișnuită a oricărui principe European, cu baluri, partide de vânătoare și danii către biserici. Această perioadă de aparentă liniște a fost folosită de fapt pentru cântărirea corectă a situației și a fost urmată de măsuri drastice pentru înlocuirea celor nedemni cu persoane de încredere. Se poate face foarte ușor o paralelă cu orice situație la vârf din zilele noastre, ținând cont de faptul că orice conducător se înconjoară de oameni în care are încredere sacrificându-i pe ceilalți, cu singura excepție că nu aplică metoda tragerii în țepă decât virtual. A avut curajul să refuze plata tributului care se cifra la 10.000 de galbeni anual și a fost singurul care a ținut piept expansiunii Islamului fără a avea o armată la fel de numeroasă ca cea otomană și fără a avea drept sprijin din partea celorlalte state creștine cu pretenții mai mult decât promisiuni sau ajutoare simbolice.

Inițiativa papei Pius al II-lea de a organiza o nouă cruciadă a rămas fără ecou la curțile europene, singurul dintre suveranii europei care a întreprins o acțiune serioasă împotriva turcilor fiind Vlad al III-lea. Deși, în mod cert, nu era singurul care conștientiza faptul că opoziția sa față de Imperiul Otoman era deopotrivă benefică atât pentru Țara Românească cât și pentru celelalte state creștine, lucru amintit în scrisoarea sa către Matei Corvin din 11 februarie 1462 - “dacă vom ajunge, ferească Dumnezeu, la sfârșit nefericit și va pieri țărișoara aceasta a noastră, nici Măria Ta nu vei avea folos ori înlesnire de așa ceva, pentru că va fi spre paguba creștinătății întregi”, evident era mult mai ușor rolul de spectator pe teatrul de război. Nu este deloc de neglijat că în versiunile slave ale povestirilor despre Vlad al III-lea este amintită strămutarea unor creștini, din teritoriile bulgărești ocupate de turci, în Țara Românească - “pe alții care sunt creștini, i-a mânat și i-a așezat în țara sa”, iar legendele rusești din perioada acelor vremuri, în care Imperiul țarist se confrunta cu aceleași probleme legate de abuzuri, trădări, hoție și crime, zugrăvesc un domnitor român aspru dar drept, ale cărui acțiuni erau canalizate spre binele poporului său și care își dorea ca supușii săi să fie cinstiți și muncitori. De subliniat că aceste variante aparțin unor zone creștin-ortodoxe.

Tragerile în țepă și pedepsirea trădătorilor, a hoților, a negustorilor necinstiți sau a celor ce se făceau vinovați de adulter au fost transmise și probabil amplificate printr-un “filon” străin de cel local. Scrierile saxone sau cele din teritoriile Sfântului Imperiu Roman aveau scopuri precise: pe de-o parte rehabilitarea credibilității “șifonate” a capetelor încoronate ale vremii, un exemplu grăitor fiind Matei Corvin, iar pe de altă parte asigurarea

amuzamentului curților europene. Prin urmare, “simțul artistic” dicta îmbogățirea materialelor cu picanterii de succes pentru acele timpuri. De subliniat și aici faptul că acest filon aparține unor zone creștine dar catolice. Influența politica și religioasă trebuia susținută prin orice mijloace, duplicitatea fiind prezentă la toate nivelurile. Era greu de suportat ca domnitorul unei țări atât de mici, și ortodoxă pe deasupra, să se bucure de respect pentru verticalitatea și corectitudinea sa în vreme ce alții, care primiseră subsidii din partea Apusului pentru a susține lupta antiotomană, nu făcuseră prea multe în acest sens.

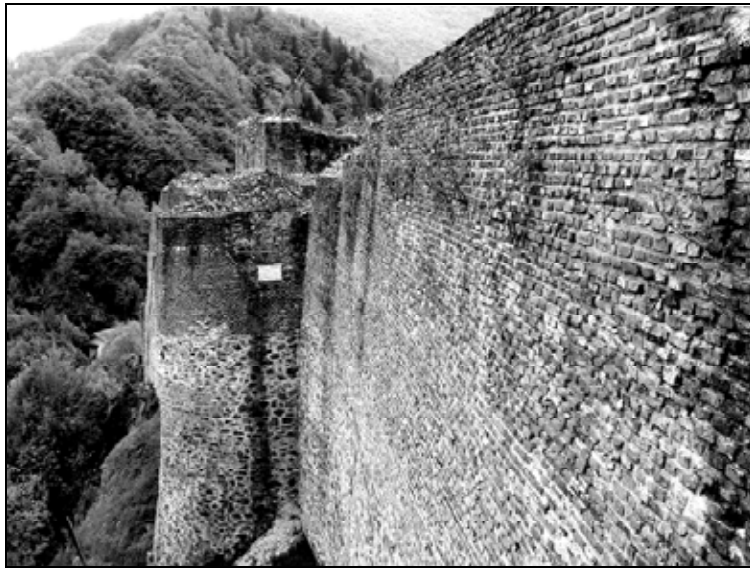
O legenda românească spune că în acele vremuri puteai lăsa o traistă plină cu aur în mijlocul drumului iar a doua zi o găseai în același loc. Ar fi interesant de știut dacă pe alte meleaguri se putea întâlni aceeași situație și este un fapt constatat că toate aceste povestiri, ce nu au ca sursă folclorul autohton, prezintă din viața lui Vlad Țepeș numai faptele de cruzime ale voievodului, trecând cu vederea cauzele ce le-au generat, făcând ca el să fie perceput ca un om ce acționa pentru satisfacerea instinctelor sale. Nici măcar povestirea despre solii străini cărora Țepeș a poruncit să li se bată piroane în cap pentru a le fixa turbanele nu poate fi luată ca atare ci ca un răspuns la obraznicia și impertinența cu care a fost tratat un prinț european. Există și a existat întotdeauna un protocol ce trebuie respectat în relațiile cu persoane de rang înalt și cu atât mai mult față de un suveran.

Spre deosebire de narațiunile germane, au existat și cronicari străini ca Bonfini sau Chalcocondil care au prezentat aceste trăsături de caracter ale lui Vlad Țepeș având ca motivație idealul de întronare a dreptății și a cinstei. Această latură a personalității sale a fost pusă în lumină și de autorul necunoscut al “Povestirilor slavone” despre viața lui Dracula, manifestând o mare admirație față de voievod, prezentându-l ca pe un domn aspru dar drept. Umanistul polon de origine italiană Filippo Buonaccorsi-Callimachus îi aduce un frumos omagiu, comparându-l pe Țepeș cu vestitul Skanderbeg. De asemenea, câteva versuri ale lui Victor Hugo îl evocă pe marele domnitor, ca să nu mai vorbim despre Eminescu, poet de valoare europeană, care fiind român ar putea fi bănuit de lipsă de obiectivitate.

De parte de a nega sau de a trece sub tăcere manifestările sau măsurile extrem de dure ale lui Vlad Țepeș, acestea nu pot fi totuși ridicate la rang de politică de stat. Nu pot să treacă neobservate conspirația și politica de denigrare la care acesta a fost supus atât în vremea lui, prin metode specifice secolului al XV-lea care puțin șlefuite se folosesc cu succes și în zilele noastre, cât și câteva secole mai târziu, având ca sursă același “filon” străin. Nu ar fi cinstit să atragem atenția numai asupra altora. Fără dezinteresul și lipsa de reacție a urmașilor săi Vlad al III-lea nu ar fi căpătat o aură pe cât de întunecată pe atât de nedreaptă, nu ar fi ajuns simbolul vampirismului, tematică pentru un parc de distracții sau, după cum spuneam la început, cunoscut mai ales ca erou de cinema.

De-a lungul timpului, eforturile domnitorului de a opri expansiunea Islamului au fost lăsate într-un con de umbră, considerându-se mai interesante măsurile dure întreprinse de Vlad al III-lea în scopul clădirii unei societăți, ce-i drept utopice, bazată pe cinste și onoare. De menționat că pedepsele prin mutilare fizică (tăierea nasului, tăierea limbii etc.), erau practicate și în alte zone, ca să nu mai vorbim despre faptul că și astăzi există țări în care se aplică pedeapsa cu tăierea mâinilor, lapidarea, spânzurarea, electrocutarea, împușcarea sau injectarea letală, metode care chiar dacă sunt mai moderne, au ca rezultat tot luarea unei vieți. Totuși, se pare că Vlad Țepeș a stârnit în mod special interesul

romancierilor și al regizorilor fie și numai plecând de la supranumele de Țepeș. Evul Mediu, cunoscut ca perioadă de cruntă ignoranță pe de-o parte, iar pe de alta ca perioadă de influență și manipulare maximă a bisericii, a fost bântuit pe lângă foamete, mizerie, abuzuri și de spaimile oamenilor față de manifestări naturale atipice și întâmplări pe care nu și le puteau explica. Molimele sau fenomenele ce se abăteau de la normalitate au fost atribuite duhurilor rele sau unor semeni ce ar fi pactizat cu aceste duhuri. Astfel au apărut vrăjitoarele și vampirii, din dorința de a explica ceea ce părea inexplicabil, cu atât mai mult cu cât doctrina creștină prezintă învierea și viața de după moarte ca o consecință a unei vieți pământene fără păcate. Aceste convingeri au fost transmise din generație în generație până în zilele noastre.



Castelul lui Vlad Tepeș lângă Arges

Secolul al XIX-lea, secol al descoperirilor științifice și al revoluției tehnice, a fost în aceeași măsură bântuit de fantasmă. Demonstrarea de către oamenii de știință ai vremii a multora dintre fenomenele considerate până atunci inexplicabile nu a făcut să pălească prea mult credința în viața de dincolo, reîncarnare, fantome și vampiri. “Întunericul” dura de prea mult timp și era încă prea dens. Bell inventează telefonul, Marconi - radioul, Edison – fonograful, iluminatul electric și calea ferată electrificată, în domeniul chimiei, Mendeleev creează primul tabel al elementelor chimice iar Faraday inventează primul motor electric. Efervescența socială crescândă, nevoia de afirmare și de divertisment au readus în atenția oamenilor povestirile despre personaje cu un comportament care ieșea din tipare. În acest context, apare o adevărată competiție în a atrage atenția publicului. Lord Byron este cel care introduce multe elemente legate de tema vampirismului în literatura apuseană. Acestea cuprind combinații între oroare, pasiune și posedare demonică. La rândul său, John Polidori, medicul personal al lui Byron, scrie o poveste numită “Vampirul” iar Mary Shelly scrie romanul “ Frankenstein”. Bineînțeles că Vlad Țepeș întrunea condițiile potrivite pentru a fi “scos la lumină”. În 1804, Johann Christian Engel pune în circulație narațiunile germane privitoare la Dracula și astfel acesta revine în atenție ca un tiran crud și sângeros iar ceva mai târziu, în 1897, irlandezul Bram Stoker scrie romanul Dracula. Prietenia lui Stoker cu un profesor de origine maghiară face

posibilă intrarea în contact direct cu povestirile despre Elisabeta Bathory și ororile comise de ea. Sacrificiile umane, schigiuirile, îmbăierea în sângele victimelor nu erau ficțiune ci fapte reale comise de o bolnavă psihic cu rang nobiliar, întâmplări ce i-au îngrozit pe contemporanii ei care le-au consemnat și le-au transmis din generație în generație. Stoker transferă aceste fapte lui Vlad Țepeș care avea un nume mult mai potrivit pentru a deveni personajul principal al unui roman cu vampiri și despre vampiri și care oricum intrase în conștiința vest-europeană cu aura unui om de o duritate dusă la extreme. Probabil că Bram Stoker nu a cercetat prea amanunțit perioada în care a trăit și a domnit Vlad al III-lea și nici proveniența supranumelui de Dracula sau contextul istoric al măsurilor dure luate în acele vremuri, important era că găsisse un personaj pe care să-l îmbrace potrivit pentru a atrage atenția și a produce senzație într-o epocă în care tuberculoza și sifilisul făceau ravagii, crimele lui Jack Spintecătorul erau vii în memoria colectivă iar vampirismul era prezentat ca o posedare demonică contagioasă.



La sfârșitul secolului al XIX-lea se naște cinematografia ce va oferi de-acum încolo o nouă formă de divertisment cu impact mult mai puternic asupra publicului tot mai dornic de senzational. Foamea de teme care să asigure un succes sigur atinge cote tot mai ridicate iar vampirii se dovedesc a fi un subiect bogat pentru industria filmului chiar și în zilele noastre. În 1922 se turnează primul film cu acest subiect, Nosferatu, film mut în care numele personajului principal este altul dar care este considerat unul din cele mai inspaimantatoare filme horror ce dezbat mitul Contelui Dracula. În 1930 încep filmările la producția clasică horror Dracula, film ce îl are în rolul principal pe Bela Lugosi, actor născut în Ungaria și emigrat în Statele Unite, ce-și făcuse deja un nume jucând același rol în piesa Dracula în 1927. Versiunea cinematografică va avea un succes atât de mare încât Lugosi va fi identificat cu acest rol pentru tot restul vieții iar în 1956, la trecerea acestuia în neființă, este înmormântat cu mantia purtată în filmul Dracula. În 1979 urmează un alt Dracula în regia lui John Bradham, nici Francis Ford Coppola nu scapă de acest microb și în 1992 regizează Dracula cu o distribuție deosebită, avându-l pe Gary Oldman în rolul principal, în 1995 Mel Brooks realizează o parodie cu acest subiect. Secolul XX cunoaște o luptă acerbă pentru popularitate în domeniul filmelor horror și se realizează peste 100 de asemenea filme avându-l ca personaj principal pe Dracula. Deja celebru, Dracula va intra în competiție cu mumii, vârcolaci sau Frankenstein. Astfel, ficțiunea literară și peliculele cinematografice au indus în conștiința publicului neavizat și dornic de senzație din întreaga lume, imaginea unilaterală, și nedreaptă de altfel, a unei personalități puternice, umbrită de unele minusuri ce puteau fi întâlnite și la numeroși contemporani ai săi. Dintr-un prinț european de o verticalitate aproape exemplară, dintr-un apărător, respectat sau invidiat, al Creștinismului și Ortodoxiei s-a transformat prin grija suveranilor duplicitari din vecinătatea apuseană și a urmașilor lor, prin nesățioasa dorință de senzational a oamenilor și cu acordul tacit al indiferenței noastre, în subiect de filme la care se mănâncă floricele de porumb sau subiect de parodie. Ceea ce pentru unii a fost o sursă de câștig, începând cu Iancu de Hunedoara și Matei Corvin care au avut asigurată liniștea granițelor și sfârșind cu cei ce și-au numărat arginții obținuți din

succesul de casă și de public al ficțiunilor mai mult sau mai puțin romanțate, pentru noi cei de același neam cu Prințul ar trebui să fie măcar o tresărire de nemulțumire față de nedreptatea care I se face.

* **CRISTEA IULIANA**, studentă în anul III la Facultatea de Arte și Științe, specializarea Comunicare și Relații Publice din cadrul Universității de Științe și Arte "Gheorghe Cristea", născută în București sub zodia Scorpionului, om al muncii într-o societate oarecum atipică. Când spun atipică, credeti-mă că e greu să vă imaginați ce înseamnă asta... Să zicem că am câteva calități ca: onestitate, loialitate, ambiție, eficiență, sociabilitate selectivă, dorința de lărgire a orizontului în general și a celui de activitate în particular, simț al umorului, capacitate de lucru sub stress (a nu confunda stress-ul cu atmosfera tensionată), bun organizator, îmi place atât lucrul în echipă cât și individual. Familia mă consideră corectă și înțelegătoare (e posibil ca aici să intervină teama de represalii), prietenii, nu foarte mulți - având în vedere sociabilitatea selectivă, spun că sunt "beton". Dacă tot am atâtea calități, e normal să am și pretenții. Nu agreez minciuna, indolența, neseriozitatea, neasumarea responsabilității, aroganța, delatiunea, parvenitismul, oportunismul, umbla-tul cu "cioara vopsită" (cam multe nu?). Apreciez în mod deosebit oamenii cu coloană vertebrală și bun-simț. După cum se poate constata, aria s-a redus substanțial. Pasiuni : animalele și grădinaritul. Ca o concluzie, modestia nu este întotdeauna o virtute, iar încrederea folosește-o cu economie. E mai sănătos. Și încă ceva: nu vă gândiți cu teamă la scorpion. Chiar dacă are codiță și venin, este vulnerabil prin ceea ce oferă și prin ceea ce cere.